

L.O.ATAMOVA

doktorant

e-mail: leylaatamova@yahoo.com

<https://orcid.org/0009-0004-8078-6492>

Azərbaycan Dillər Universiteti

(Bakı şəh., R.Behbudov küç., 134)

10.62021/0026-0028.2024.4.217

AZƏRBAYCAN ALI TƏHSİL MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ İNGİLİS DİLİNİN TƏDRİSİ ZAMANI TƏLƏBƏLƏRDƏ MƏDƏNİYYƏTLƏRARASI SƏRİŞTƏNİN FORMALAŞDIRILMASINA YANAŞMALAR

Xülasə. Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrində ingilis dilinin tədrisi zamanı mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafı üçün müxtəlif yanaşmaların həyata keçirilməsi vacibdir. Mədəni məzmunun kurikulumuna inteqrasiya, mübadilə və immersion vasitəsilə təcrübi öyrənmənin təşviqi, mədəniyyətlərarası öyrənmə seminarlarının keçirilməsi, əməkdaşlıq layihələrinin təşviqi, texnologiyadan istifadə və əks etdirən təcrübələrin təşviqi kollektiv şəkildə tələbələri qloballaşan dünyada naviqasiya və inkişaf etməyə hazırlayır. Bu səylər təkcə dil bacarıqlarını təkmilləşdirməklə kifayətlənmir, həm də müxtəlif mədəni kontekstlərdə empatiya, mədəni həssaslıq və effektiv ünsiyyəti inkişaf etdirir, tələbələrə müasir bir-biri ilə əlaqəli cəmiyyətdə uğur qazanmaq üçün lazım olan bacarıqları verir. Bu strategiyaları qəbul etməklə Azərbaycanın ali təhsil müəssisələri tələbələrin təkcə ingilis dilini öyrənmələri, həm də müxtəlif mədəniyyətləri daha dərin-dən dərk etmələri və qiymətləndirmələri üçün şərait yarada bilərlər. Bu vahid yanaşma məzunların beynəlxalq əməkdaşlığa yaxşı hazırlaşmasını, global müzakirələrə töhfə verməsini və mədəniyyətlərarası anlaşmanın səfiri kimi çıxış etməsini təmin edir. Buna görə də, ingilis dili təhsili vasitəsilə mədəniyyətlərarası səriştənin artırılması müxtəlif və dinamik dünyada müsbət təsir göstərməyə hazır olan daha inklüziv, tolerant və mədəni cəhətdən məlumatlı şəxslərin inkişafına töhfə verəcəkdir.

Açar sözlər: mədəniyyətlərarası səriştə, ünsiyyət, inteqrasiya, dil və mədəniyyət, təhsil prosesi

Giriş: Getdikcə mövcud əlaqələri sıxlaşan dünyada mədəniyyətlərarası səriştə tələbələr üçün vacib bir bacarıq sayılmağa başladı. Bu məsələ Avropa və Asiyanın kəsişməsində yerləşən və mədəniyyətlərin qaynayıb-qarıxdığı məkan olan Azərbaycanda xüsusilə aktualdır. Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrində ingilis dilinin tədrisi tələbələr arasında bu səriştəni inkişaf etdirmək, onları müxtəlif mədəni mühitlərə hazırlamaq üçün unikal imkan yaradır. Bu məqalədə Azərbaycan universitetlərində ingilis dilinin tədrisi zamanı tələbələrdə mədəniyyətlərarası səriştənin inkişaf etdirilməsi üçün müxtəlif yanaşmaları araşdıraraq təqdim etmişik.

Mədəniyyətlərarası səriştə öz mədəniyyətini başa düşməklə bərabər digər mədəniyyət nümayəndələri ilə açıq ünsiyyət yaratmaqdan və mədəni fərqləri istiqamətləndirmək bacarıqlarını inkişaf etdirməkdən ibarətdir. Buraya həm də səmərəli və adekvat ünsiyyət qurmaq qabiliyyəti daxildir.

Məlumdur ki, ali təhsil müəssisələrində xarici dilin öyrədilməsi ilə yanaşı, mədəniyyətlərarası səriştənin formalaşdırılması da tədris olunur. Azərbaycanda təhsil sistemində bu üsul yeni tətbiq edilir, əsas məqsədlərdən biri də beynəlxalq əlaqələrin inkişaf etdirilməsidir. Bununla da yaxın gələcəkdə görülməsi planlanan tədqiqat işləri zamanı elmi mənbələrin təhlili, qarşıya çıxan problemlər və onların həlli yolları səmərəli olacaqdır.

Bəzən mədəniyyətlərarası səriştə anlayışı ilə kommunikativ səriştə termini tələbələr tərəfindən qarışdırılır. Belə ki, mədəniyyətlərarası səriştə anlayışının mənasına, tərfi təsnifatına münasibət fərqlidir. Əsas məqsədi tələbələrin müxtəlif xalqların nümayəndələri ilə uğurlu ün-

siyyətlə hazırlamaqdır. Kommunikativ səriştənin məqsədi tələbələr arasında xarici dildə ünsiyyət saxlamaqdan ibarətdir. Burada ünsiyyət vasitəsi xarici dildir. Deməli, mədəniyyətlərarası səriştə ilə mədəniyyətlərarası kommunikativ səriştə arasındakı əsas fərq qarşıya qoyulan məqsədlərindədir. Bu mövzuda tədqiqatçıların fikirləri də müxtəlifdir.

Amerikalı metodist A.Fantini onlar arasındakı qarşılıqlı əlaqəni $ks_1+ks_2+\dots+ks_n=mks$ düsturu ilə təqdim etmişdir. Burada, ks – kommunikativ səriştə, mks – mədəniyyətlərarası kommunikativ səriştə, n – kommunikativ səriştənin ümumi sayının işarəsidir. A.Fantini formulu belə açıqlayır ki, tək mədəniyyətə sahib olan şəxs (ks_1) zaman keçdikcə yeni kommunikativ əlaqələr qurur (ks_1, \dots, ks_n). Bütün bunların nəticəsində həmin şəxsdə mədəniyyətlərarası kommunikativ səriştə yaranır.

Səriştənin inkişaf etdirilməsinin effektiv strategiyası universitetlərdə ingilis dili dərslərinə orijinal materialların daxil edilməsidir [4, s. 219]. Yaradılmış materiallar tək öyrənmə məqsədi daşımır, onlar həm də real həyatda istifadə üçün nəzərdə tutulmuş mənbələrdir. Buraya ingilis dilli dünyanın mədəni və dil reallıqlarını əks etdirən filmlər, ədəbiyyat, sosial media və digər media formaları daxildir. Bütün bunların nəticəsində mədəniyyətlərarası səriştə universitet tələbələri üçün həlledici bir bacarığa çevrilir. 1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanda müəyyən sahələrdə inkişaf başlandı zaman müxtəlif mədəniyyətlərlə dialoqlar quraraq ünsiyyət əlaqələrinin başlanmasına zəmin yarandı. Bunun əsas səbəblərindən biri də Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi və ölkədə bir çox sahələrdə aparılan islahatlar idi. Onun davamçısı – prezident İlham Əliyevin 16 noyabr 2018-ci ildə imzaladığı sərəncam “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikası ali təhsil müəssisələrində beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin artırılması üzrə dövlət proqramı” haqqında idi. Bu proqram sayəsində Azərbaycan təhsil sisteminin dünyaya inteqrasiyası sürətlənirdi və müvafiq olaraq öz təsirini ingilis dili tədrisinə də göstərdi. İngilis dilini tədris edən müəllimlər dərslərdə autentik materiallara üstünlük verməyə başladılar. Elə burada qeyd edək ki, mədəniyyətlərarası səriştənin inkişaf etdirilməsi üçün əsas yanaşmalardan biri mədəni məzmunun dil kurikulumuna inteqrasiyasıdır. Burada ingilisdilli mədəniyyətlərin müxtəlif aspektlərini vurğulayan materiallar nəzərdə tutulur [7, s.152]. Tələbələri müxtəlif ingilisdilli ölkələrdən ədəbiyyat, filmlər, musiqi və digər media ilə tanış etməklə, müəllimlər daha geniş mədəni kontekst təmin edə bilirlər. Məsələn, Amerika qısa hekayələrini, Britaniya poeziyasını və Avstraliya kinosunu təhlil etmək tələbələrə bu əsərlərdə əks olunan mədəni nüansları və ictimai dəyərləri anlamağa kömək edə bilər. Bu materialların istifadəsi şagirdlərdə tədris təcrübəsini artırır, çünki dil və mədəni nüanslara birbaşa məruz qalırlar. Burada ilk addım orijinal materialların diqqətlə seçilməsidir. Ona görə də müəllimlər müxtəlif mədəni mənşələri əks etdirən geniş mənbələri – “Nyu-York Times”, “National Geographic” və s. kimi qəzet və jurnalları hədəfləməlidirlər. Bu vəsaitlərdə müasir cəmiyyət məsələləri və mədəni normalar haqqında anlayışlar əks olunur. “YouTube” kimi platformalarda mövcud olan filmlər və TV verilişləri tələbələrə danışıq dilini və mədəni ifadələri qavramağa kömək edir. Klassik romanlardan tutmuş müasir hekayələrə və şeirlərə qədər olan ədəbiyyat daha dərin mədəni kontekst təmin edə bilər.

Təcrübəli öyrənmə, o cümlədən xaricdə təhsil proqramları və mədəni mübadilə təşəbbüsləri mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafında mühüm rol oynayan yanaşmalardandır. Azərbaycan universitetləri tələbə mübadiləsini asanlaşdırmaq üçün ingilisdilli ölkələrin institutları ilə əməkdaşlıq edə bilər. Bu cür proqramlar tələbələri yeni mədəni mühitə sövq edir, onları müxtəlif sosial normalara, ünsiyyət tərzinə və həyat tərzinə uyğunlaşmağa vadar edir.

Növbəti addım mədəniyyətin öyrənilməsinə və tənqidi düşüncəni təşviq edən fəaliyyətlərin inkişafıdır [8, s.131]. Müqayisəli təhlil güclü bir öyrənmə vasitəsidir, bunun üçün tələbələr müxtəlif mətnlərdə əks olunan mədəni dəyərləri və təcrübələri müqayisə edə bilirlər. Dünyaca məşhur tədbir və karnavallar haqqında etibarlı mənbələrdən məlumat əldə etmək, onların əhəmiyyəti və adət-ənənələri haqqında öz aralarında müzakirə etmək öyrənilənlərin mədəni birləşmələrini daha da genişləndirir. Həmçinin müxtəlif mədəniyyətlərə xas olan xüsusiyyətləri rol-

lu oyunlar vasitəsi ilə canlandırmaq tələbələrə empatiyanın inkişafına və başqa mədəniyyətin daha dərinə dərk edilməsinə kömək edə bilər.

Mədəni sərişələrin inkişafına yönəlmiş xüsusi mədəniyyətlərə təlim seminarları digər effektiv yanaşmadır. Seminarlar mədəni şüur, etnosentrizm, stereotiplər və multikultural şəraitdə effektiv ünsiyyət strategiyaları kimi mövzuları əhatə etməklə tələbələrə yeni mədəni mühitə maraq oyanır.

Yanaşmalardan biri də birgə layihələr və multikultural komandalar yanaşmasıdır ki, burada sinif mühitində müxtəlif mədəniyyətlərə malik olan tələbələr arasında əməkdaşlıq layihələri və komanda işi təşkil edilməklə mədəniyyətlərə sərişə təşviq edilir. Burada tələbələr ümumi məqsədə doğru birgə addımlayır, qrup tapşırıqları, effektiv ünsiyyət, danışıqlar və münaqişələrin həlli üzrə püxtələşirlər. Bu layihələr real dünya problemlərini həll etmək, qlobal vətəndaşlıq hissini inkişaf etdirmək üçün əla seçimdir [1, s.39]

Texnologiyanın və onlayn platformaların inteqrasiyası mədəniyyətlərə sərişənin artırılması üçün innovativ yollar təklif edir. Tələbələrin müxtəlif ölkələrdən olan həmyaşıdları ilə onlayn müzakirələr və əməkdaşlıq layihələri ilə məşğul olduqları virtual mübadilə proqramları fiziki səyahətə ehtiyac olmadan dəyərli mədəniyyətlərə təcrübələr təqdim edir. Videokonfrans, sosial media və birgə onlayn alətlər kimi platformalar real vaxt rejimində ünsiyyət və mədəni mübadilələri asanlaşdırır.

Beynəlxalq əlaqələr ilə inkişafın gücləndiyi bir zamanda əsas məsələ mədəniyyətlərə əlaqələrin formalarını nəzərə alaraq ünsiyyətin daha effektiv yollarını araşdırmaq və tətbiq etməkdir [3, s.189-210]. Bütün bunların müsbət nəticələnməsi və gələcək nəslin dünya əmək bazarında uğurla özünü göstərməsi üçün təhsil proqramının seçilməsi müasir informasiya cəmiyyətində Avropa Şurasının təyin etdiyi mühüm sərişələr siyahısına əsasən təyin olunmalıdır və tələbələrə mədəniyyətlərə sərişənin inkişaf və formalaşmasına istiqamətlənməlidir. Məsələn, kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən aparılan mədəni müzakirələr tələbələrə müxtəlif baxışlara hörmət edərək fikirlərini formalaşdırmağa sövq edir. Mədəniyyətlərə sərişənin inkişafına tələbələrin öz mədəni köklərini və onların təsəvvürlərinə necə təsir etdiyini araşdırdıqları mədəni avtobiografiyaların yazılması da faydalı ola bilər. Eləcə də, effektiv qiymətləndirmə metodları tələbələrin mədəniyyətlərə sərişəsini qiymətləndirmək üçün çox vacibdir. Tədris zamanı tələbələrin mədəniyyətlərə ünsiyyət və öyrənmə ilə bağlı topladıqları mədəniyyət portfelleri onların uğurları haqqında hərtərəfli fikir yarada bilər. Mədəniyyətlərə qarşılıqlı əlaqə ilə bağlı sualları əhatə edən viktorinalar, mədəni mövzulara dair təqdimatlar tələbələrə anlama və ünsiyyət bacarıqlarını nümayiş etdirməyə imkan verir. Müasir təhsildə mühüm rol oynayan texnologiyanın işlədilməsi orijinal materialların istifadəsini əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir edə bilər. Buna digər ölkələrin universitetlərindən olan tələbələrlə virtual əlaqələr də aiddir, çünki bu mübadilə birbaşa mədəniyyətlərə ünsiyyət imkanını təmin edir. Sosial media qrupları və onlayn müzakirə forumları mədəniyyətlərə dialoq üçün platformalar təqdim edir. "Google Earth" kimi interaktiv vasitələr tələbələrə öyrənmələrinə vizual və coğrafi cəhət əlavə edərək dünyanın müxtəlif yerlərini kəşf etməyə kömək edə bilər.

Mədəniyyətlərə sərişənin inkişaf səviyyəsini təyin etməkdən ötrü Avropa Şurasının "Müxtəlif dillər üzrə olan referatların ümumavropa çərçivə" sənəd sistemi mövcuddur. Bu əlaqələrin formalaşmasının sürətlənməsi üçün Avropa Şurası hər bir ölkənin öz milli modelinin yaradılmasını tövsiyə edir. Rusiya, Litva, Latviya kimi postsovet respublikalarında olduğu kimi Azərbaycanda da bu sistemin yaradılması zəruri şərtidir. Bu zaman Azərbaycana məxsus milli dəyərlər saxlanılmalı, mədəniyyəti əks olunmalıdır. Müasir qloballaşan dünyada universitet tələbələri arasında, xüsusən də ingilis dilini öyrənmə proqramlarında mədəniyyətlərə sərişəni inkişaf etdirmək vacibdir. Mədəniyyətlərə sərişə anlayışı, dəyər anlayışı və müxtəlif mədəniyyətlərin nümayəndələri ilə effektiv qarşılıqlı əlaqəni əhatə edir. Bu sərişəni inkişaf etdirməyin ən təsirli yollarından biri ingilis dili dərslərində mədəni mübadiləni təşviq et-

məkdir. Bu mübadilə tələbələrə dil bacarıqlarını artırmağı və mədəni perspektivlərini genişləndirmək imkanı verir, çünki müxtəlif mədəniyyətlərdən olan şəxslər və ya qruplar arasında qarşılıqlı əlaqəni təmin edir. Bu qarşılıqlı əlaqə müxtəlif formalarda – əməkdaşlıq layihələri ilə, virtual mübadilə və immersiv təcrübələr vasitəsilə yarana bilər. Tələbələrə mədəniyyət mübadiləsinə cəlb etməyin ən təsirli yollarından biri fiziki mübadilə proqramlarıdır. Bu proqramlar tələbələrə başqa ölkədə təhsil almağa imkan verir. Bunun nəticəsində onlar digər mədəniyyətlər haqqında dəyərli anlayışlar əldə edir, öz mədəni kimliklərini daha dərinlən dərk edir və mədəni fərqliliklərə istiqamət almağı öyrənirlər.

Hər ölkədə olduğu kimi Azərbaycanda da mədəniyyətlərarası səriştənin formalaşması təhsildən başlayır. Ancaq təhsilin tədrisində xarici dil üzrə dərslərinin və tədris proqramlarının azlığı istənilən nəticəyə çatmağa mane olur. Bu əskiklik ali təhsilli tələbələrə aparılan iş təcrübələrin təhlilində özünü göstərir. Ona görə ki, başqa ölkələrdə tədqiq edilmiş mədəniyyətlərarası səriştənin dəyərləndirilməsi hələki Azərbaycanda həyata keçirilməyib. Sözügedən səriştəyə sahib olmağın vacibliyi hər sahədə özünü büruzə verir, ancaq bu prosesin təhsil sisteminə tətbiqi çox mürəkkəb və zaman tələb edəndir. Həmçinin nəzəri və tətbiqi çətinliklər mədəniyyətlərarası səriştənin xarici dillərin tədrisində çətinliklər yaradır. Bu maneələri aşmaq üçün mədəniyyətlərarası səriştənin inkişaf etdiyi ölkələrin təcrübələrinə nəzər yetirmək lazımdır. Oradakı gələcək kadrlar bu səriştəyə hansı səviyyədə sahibdirlər və hansı vasitələrlə qiymətləndirilirlər sualları tədqiq edilir. Məlumdur ki, qloballaşan dünyada universitet tələbələrində, xüsusilə də ingilis dili proqramlarında mədəniyyətlərarası səriştənin inkişaf etdirilməsi olduqca vacibdir. Mədəniyyətlərarası səriştə müxtəlif mədəniyyətlərdən olan insanları anlamaq, qiymətləndirmək və onlarla səmərəli ünsiyyət qurmaq deməkdir. Nəticə olaraq demək olar ki, universitetlərdə ingilis dili dərslərində orijinal materialların daxil edilməsi mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafı üçün güclü strategiyadır. Müxtəlif mədəni kontekstlərlə birbaşa tanış olmaq təkcə dil bacarıqlarını inkişaf etdirmir, həm də müasir cəmiyyətdə əməkdaşlıq və səmərəli ünsiyyət üçün zəruri olan mədəni müxtəlifliyin daha dərinlən başa düşülməsinə kömək edir. Təhsil müəssisələrində xarici dil tədrisinə multikultural məzmununda, mədəniyyətlərarası və sosiomədəni baxışlar həmin dilə yiyələnərkən geniş imkanlar yaradır [2, s.73].

Məlumdur ki, mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafı ali təhsil ocaqlarındakı xarici dilin tədrisindən asılıdır. Nə qədər geniş imkanlara sahib olunarsa, səriştənin formalaşdırılması da tez və asan başa gələr. Həm orta, həm ali təhsil müəssisələrində Avropa standartlarına uyğun hazırlanan dərslər və tədris materialları milli-mənəvi dəyərlərə və hər ölkənin özünə xas mədəniyyətinə uyğun səviyyədə hazırlanmalıdır. Bunun üçün isə həmin sahələr üzrə nəzəri və praktiki tədqiqatlar aparılmalıdır. Müəllimlərin mədəniyyətlərarası səriştəni effektiv şəkildə öyrətməsi üçün bu mövzunu özlərinin yaxşı başa düşməsi vacibdir [6, s.62]. Onların mədəniyyətlərarası təhsil sahəsində ən son tədqiqat və metodikalarla tanış olmaq, seminarlarda iştirak etmək, həmkarları ilə əməkdaşlıq etməsi önəmlidir. Davamlı və peşəkar inkişaf edən müəllim öz tələbələrinə ən faydalı və müvafiq öyrənmə təcrübələrini təqdim etməkdə çətinlik çəkmir.

Mədəniyyətlərarası səriştənin formalaşması qədim zamanlardan başlanmışdır, Belə ki, Kristofor Kolumb səyahətlərində öz mədəniyyətini başqa millətdən olan insanlara tanıtmayla, onların mədəniyyətləri ilə də tanış olurdu və qarşılıqlı ünsiyyət yaranırdı. Bundan başqa Makedoniyalı İsgəndər, Yuli Sezar, Çingiz xan kimi tarixi şəxsiyyətlər yeni torpaqlara ayaq basdıqca yeni mədəniyyətlərlə tanış olurdular. Beləliklə, bu mədəniyyətlərarası səriştənin yaranmasına zəmin yaradırdılar.

Müasir dövrdə isə mədəniyyətlərarası səriştənin inkişaf etdirilməsini hər bir sahədə müşahidə edirik [5, s.119]. Bu zamanı qarşıya çıxan problemlərlə bağlı bir çox alimlər – A.Litvinov, V.Vorobyev, V.Varaqiy “tələbələrin sosial-mədəni səriştəsinin formalaşması”; İ.Plujnik, T.Bosvud “təhsil alanların xarici dilləri öyrənərkən mədəniyyətlərarası kommunikativ səriştəsi”; V.Bernd, S.Mureyeva, L.Zimnyaya “mədəniyyətlərarası səriştənin necə formalaşdırılması”; G.Çen, B.Françis, G.Yelizarova, Y.Vereşagin “leksik və mədəniyyətlərarası rəbitənin əsas-

ları”; V.Safonova, Y.Passov, V.Kurqanov, M.Bayram, V.Bibler “təhsildə və xarici dillərin tədrisində mədəniyyətlərin dialoqu konsepsiyası” və başqaları müxtəlif istiqamətdə işlər aparırlar.

Nəticə: Yekun olaraq qeyd edək ki, Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrində ingilis dilinin tədrisi zamanı tələbələrdə mədəniyyətlərarası səriştənin formalaşması çoxşaxəli yanaşma tələb edir. Mədəniyyət məzmununun dil kurikulumuna inteqrasiyası, təcrübi öyrənmə, mədəniyyətlərarası təlim seminarlarının keçirilməsi, əməkdaşlıq layihələrinin təşviqi, texnologiyadan istifadə vacib strategiyalardandır. Bu yanaşmalar tələbələrin dil bacarıqlarını artırmaqla yanaşı, onları qloballaşan dünyada uğur qazanmaq üçün zəruri olan mədəniyyətlərarası səriştələrlə təmin edir. Azərbaycan beynəlxalq arenada öz rolunu gücləndirməkdə davam etdikcə, tələbələrində mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafı daha inklüziv və bir-biri ilə əlaqəli cəmiyyətin qurulmasında mühüm rol oynayacaq.

İşin elmi nəticəsi: Məqalədə ingilis dilinin tədrisi zamanı tələbələrdə mədəniyyətlərarası səriştənin formalaşdırılmasına dair müxtəlif alimlərin gəldiyi qənaətlərdən bəhs edilmiş, eləcə də müəllifin fikirləri öz əksini tapmışdır.

İşin tətbiqi əhəmiyyəti: Məqalədə qeyd edilən məqamların ali məktəblərdə nəzərə alınması səmərəli nəticələr verə bilər.

Ədəbiyyat

1. Crystal, D. English as a Global Language / D.Crystal, –Cambridge University Press, – 2003.
2. Meyer E. The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business / E.Meyer, – Public Affairs press, – 2014.
3. James, W. Neuliep. Intercultural Communication: A Contextual Approach / Neuliep W.James, – Sage Publications, – 2017.
4. Jane Jackson "The Routledge Handbook of Language and Intercultural Communication". – Routledge, – 2012.
5. Michael, B. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence / B.Michael, – Multilingual Matters, – 1997.
6. Michael Byram, Adam Nichols, and David Stevens "Developing Intercultural Competence in Practice". – Multilingual Matters, – 2001.
7. Myron, W. Lustig and Jolene Koester "Intercultural Competence: Interpersonal Communication Across Cultures". – Pearson, – 2012.
8. Patrick, R. Moran. Teaching Culture: Perspectives in Practice / Moran R.Patrick, – Heinle & Heinle Publishers, – 2001.

L.O.Atamova

Approaches to Developing Intercultural Competence Among Students when Teaching English in Higher Educational Institutions of Azerbaijan

Summary

It is important to implement different approaches for the development of intercultural competence in English language education in Azerbaijani higher education institutions. Integrating cultural content into the curriculum, encouraging experiential learning through exchange and immersive experiences, conducting cross-cultural learning workshops, encouraging collaborative projects, using technology, and promoting reflective practices collectively prepare students to navigate and thrive in a globalized world. These efforts not only improve language skills, but also develop empathy, cultural sensitivity, and effective communication in diverse cultural contexts, equipping students with skills essential for success in today's interconnected society. By adopting these strategies, Azerbaijan's higher education institutions can create an environment for students not only to learn English, but also to gain a deeper understanding and appreciation of different cultures. This holistic approach ensures that graduates are well prepared to participate in international collaboration, contribute to global conversations and act as ambassadors of intercultural understanding. Consequently, enhancing intercultural competence through English language

education will support the development of more inclusive, tolerant and culturally aware individuals who are ready to make a positive impact in a diverse and dynamic world.

Key words: *intercultural competence, communication, integration, language and culture, educational process*

Л.О.Атамова

Подходы к формированию межкультурной компетентности у студентов при преподавании английского языка в высших учебных заведениях Азербайджана

Резюме

Важно реализовать различные подходы для развития межкультурной компетентности при обучении английскому языку в высших учебных заведениях Азербайджана. Интеграция культурного содержания в учебную программу, поощрение экспериментального обучения посредством обмена и погружения в опыт, проведение семинаров по межкультурному обучению, поощрение совместных проектов, использование технологий и продвижение рефлексивных практик коллективно готовят студентов к навигации и процветанию в глобализированном мире. Эти усилия не только улучшают языковые навыки, но также развивают эмпатию, культурную чувствительность и эффективное общение в различных культурных контекстах, давая учащимся навыки, необходимые для успеха в современном взаимосвязанном обществе. Приняв эти стратегии, высшие учебные заведения Азербайджана смогут создать среду, в которой студенты не только изучат английский язык, но и смогут глубже понять и оценить различные культуры. Такой целостный подход гарантирует, что выпускники хорошо подготовлены к участию в международном сотрудничестве, вносят свой вклад в глобальные дискуссии и выступают в качестве послов межкультурного взаимопонимания. Следовательно, повышение межкультурной компетентности посредством обучения английскому языку будет способствовать развитию более инклюзивных, толерантных и культурно осведомленных людей, которые готовы оказать положительное влияние в разнообразном и динамичном мире.

Ключевые слова: *межкультурная компетентность, коммуникация, интеграция, язык и культура, образовательный процесс*

Rəyçi: ped.f.d., dos. F.Ə.Rzayeva

Redaksiyaya daxil olub: 12.09.2024